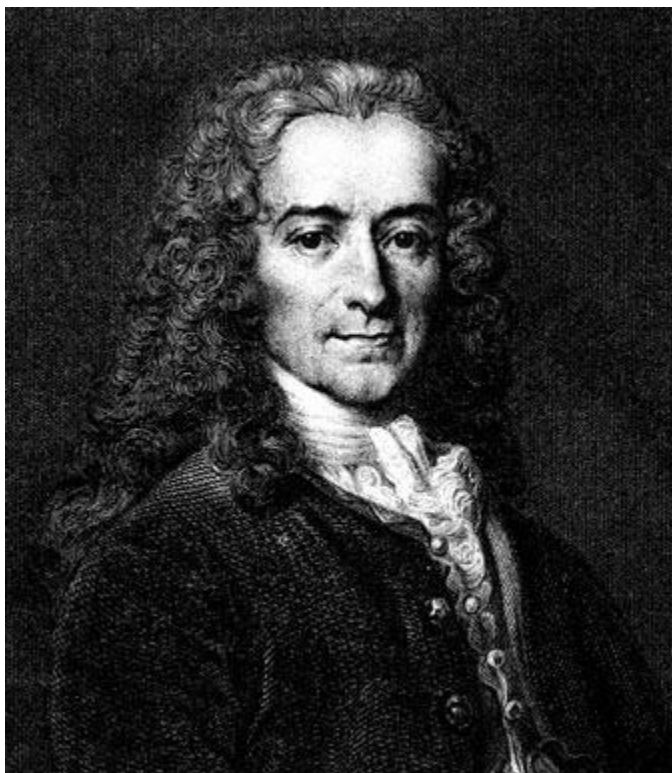

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

FRANCOIS-MARIE AROUET

VOLTAIRE

Zakladateľ svetského humanizmu

*Bibliografický leták pri príležitosti 230. výročia úmrtia filozofa
a básnika.*

Júl 2008

*Urobil som trochu dobra,
To je moje najlepšie dielo.*

Voltaire

Francúzsky filozof, básnik, spisovateľ a historik, najvýznamnejší predstaviteľ buržoázneho osvietenstva.

Vlastným menom sa volal **Francois-Marie Arouet**. Narodil sa **21. novembra 1694 v Paríži** v rodine notára.

Od mlada prejavoval záujem o literárnu činnosť. Získal skvelé vzdelanie na jezuitskom kolégiu Ľudovíta Veľkého. Už v čase štúdií prejavil neobyčajný básnický talent, čo mu vynieslo pozornosť a priazeň **madame Vinón de Lenclos**, ktorá ho usmernila na umeleckú dráhu.

Mladý Arouet sa rozhodol stať spisovateľom, čo ho však stálo rozchod s rodinou. Akoby sa tým symbolicky rozišiel so starým poriadkom panujúcim vo Francúzsku.

Jeho cesta za úspechom však bola kľukatá a zložitá. Videl okolo seba udalosti a skutočnosti, s ktorými hlboko nesúhlasil a tvrdo ich kritizoval a zosmiešňoval vo svojich pamfletoch. Za tie ho v roku 1717 uväznili v Bastile, kde strávil jedenásť mesiacov. Vo väzení prijal nové meno – **Voltaire**. Aj tu si krátil čas písaním básní. Počas jeho pobytu v cele vznikla zbierka epických veršov **Henriáda**.

Vďaka svojim schopnostiam a umeleckému talentu sa Voltaire stal slávnym, bohatým a uznávaným už za života. Získal si veľký rešpekt a vplyv na verejnosť. V roku 1719 vydal svoju drámu **Oidipus**. Tá mala obrovský úspech, zároveň však vyvolala škandál a bola podnetom k nebývalej vlne antiklerikalizmu v krajine. Jeho verš:

„Nie sú kňazi tým, čo hlúpy dav v nich vidí, ich celú silu robí len dôverčivosť ľudí.“ sa stal podnetom k radikalizácii a boju proti hegemonii cirkvi.

Ani pobyt za mrežami nezmenil jeho voľnomyšlienkové názory. Aj naďalej kritizoval a zosmiešňoval neprávosti a aroganciu moci, hlúposť a nadutosť šľachty. Bojoval proti dogmatizmu,

náboženskému prenasledovaniu a neznášanlivosti. V roku 1725 sa dostal do sporu s **rytierom de Rohan**. Opäť sa na krátky čas ocitol v Bastile, ale prepustili ho s podmienkou, že opustí Francúzsko.

Odišiel do Anglicka, kde žil tri roky. Stretol sa tu s mnohými významnými osobnosťami tej doby, resp. ich dielami – **Francisom Baconom, Johnom Lockom či Isaacom Newtonom**. V Anglicku ho najviac zaujal politický a právny systém. Anglická demokracia a osobná sloboda boli vo veľkom kontraste s pomermi vo Francúzsku. Počas pobytu v Anglicku dokončil a vydal epos o **Henrichovi IV.** a dielo **Filozofické listy**, v ktorých otvorene proklamoval myšlienku slobody. Za toto dielo bol v roku 1734 opäť uväznený.

No ani neustále prenasledovanie a väznenie ho neodradilo od toho, aby svojimi básňami provokoval mocných. Básne ako **List Uránii, Chrám vkusu či obhajoba herečky Adrieny Lecouvreovej** nakoniec spôsobili, že musel utiecť z Paríža. Uchýlil sa na vidiek. Niekoľko rokov žil a pracoval na zámku svojej priateľky a mecenášky **markízy du Chatelet**. Napísal tu hru **Mohamed**, ktorá bola uvedená v roku 1742. Mala veľký úspech ale zároveň opäť vyvolala hysterickú reakciu cirkvi, ktorá v nej videla vlastnú kritiku a útok na jej dogmy. Ďalšiu jeho hru **Július Caesar** dokonca divadlá odmietli hrať.

V roku 1752 po smrti markízy du Chatelet odchádza Voltaire do Pruska na pozvanie **kráľa Fridricha II.** Sen o spolupráci panovníka a filozofa sa však nenaplnil. Voltaire bol príliš radikálny a neustále medzi nimi dochádzalo k sporom, ktoré vyvrcholili Voltairovým uväznením. V roku 1753 ho z Pruska vypovedali.

Usadil sa vo **Freney**, kde v roku 1758 kúpil kaštieľ na francúzsko-švajčiarskych hraniciach. Práve obdobie pobytu vo Freney patrí k jeho najplodnejším. Bol tu síce fakticky v akomsi domácom väzení (mal zakázaný vstup do vnútrozemia krajiny), nežil však v izolácii. Ak on nemohol navštevovať svojich priateľov a priaznivcov, tí začali chodiť za ním a z Freney sa stalo akési pútnické miesto francúzskej inteligencie.

Začiatkom roku 1778 sa už takmer 84 ročný Voltaire rozhodol vrátiť do Paríža. Jeho príchod vyvolal veľký rozruch a básnik si

vychutnal skutočný triumfálny pochod. Parížania na neho nezabudli a vzdali mu nebývalú poctu – počas uvedenia jeho hry **Irena** ovenčili jeho bustu vavrínovým vencom.

Krátko na to **30. mája 1778 Voltaire umrel**. Pochovali ho vo Freney, ale v roku 1791 jeho telo exhumovali a s najvyššími poctami pochovali v parížskom **Pantheóne**.

Voltaireove myšlienky boli typické pre celé osvietenstvo a veľkou mierou prispeli aj k vzniku hnutia, ktoré vyvrcholilo Francúzskou revolúciou v roku 1789. Bojoval proti nevoľníctvu, za rovnosť občanov pred zákonom a za osobnú slobodu. Obhajoval utlačovaných a nespravodlivo odsúdených. Pôvodne síce zastával ako štátne zriadenie konštitučnú monarchiu, ale ku koncu života dospel k názoru, že jediným správnym zriadením je demokratická republika.

Podstatne zložitejšie boli jeho náboženské názory. Sám bol hlboko veriaci a zavrhoval ateizmus, cirkev však považoval za úhlavného nepriateľa pokroku. Odmietal Boha stelesneného v akomkoľvek obraze. Vyzdvihoval vedecké poznanie sveta. Za zdroj učenia považoval pozorovanie a skúsenosť. Človek ako osobnosť bol u neho vždy na prvom mieste. Z tohto dôvodu je všeobecne považovaný za zakladateľa svetského humanizmu.

Francois-Marie Arouet Voltaire sa vo svojej dobe stal uznávanou hlavou osvietenského hnutia, medzinárodnou autoritou, svedomím národa a nekorunovaným kráľom intelektuálnej Európy. Svedčí o tom aj formulácia, ktorú Francúzi radi používajú: *„Za života Ludovíta XV., keď bol kráľom Voltaire.“*

Tento bibliografický leták vydáva Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 230. výročia úmrtia básnika. Obsahuje abecedne radené, neanotované záznamy o knihách F.-M. Voltaira, ktoré sa nachádzajú vo fondoch KAB, ako i záznamy o knihách s tematikou humanistickej filozofie.

Záznamová časť:

Knihy F.-M. Voltaira

1. Babylonská princezná. Z.franc.orig.prel. A. Vantuch. 1.vyd. Bratislava: Smena, 1972. 197 s.
2. Candide. 33. časť. Z.franc.orig.prel. L. Šimonič. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1951. 303 s.
3. Candide. Klasicistická próza. Z.franc.orig.prel. L. Šimonič. Rohovce: Interpopulart Slovakia, 1996. 92 s.
4. Filozofický slovník (výber). Z franc.orig.prel. V. Sviežená. 1.vyd. Bratislava: Pravda, 1976. 286 s.
5. Vláda Karola XII. Storočie Ľudovíta XIV. Z.franc.orig.prel. M. Flochová a Z. Mrlianová. Bratislava: Tatran, 1988. 487 s.
6. Výbor z díla. Z franc.orig.prel. H. Horská. Praha: Svoboda, 1978. 262 s.
7. Candide vagy optimizmus. Ford. A. Gyergyai. Budapest: Európa KK, 1984. 143 s.
8. Candide * A vadember. Ford. A.Gyergyai. Budapest: Szépirodalom KK, 1951. 171 s.
9. XII. Károly svéd király története nyolc könyvben. Ford. P. Justus. Budapest: Európa KK, 1965. 299 s.

Knihy o ňom:

1. ENDORE, Guy
Voltaire! Voltaire! Z.franc.orig.prel. V. Krupa.
Bratislava: Tatran, 1979. 454 s.
2. RÉZ, Pál
Voltaitre világa.
Budapest: Európa KK, 1981.345 ol.

Knihy s tematikou humanistickej filozofie:

1. BIET, Christian
Osvietenstvo a revolúcia. Z franc.orig.prel.J. Roháč. Ilustr.
C. Delemare.
Bratislava: Gemini, 1995. 85 s.
2. BONDY, Egon
Evropská filozofie XVII. A XVIII. století.
Praha: VOKNO, 1996. 258 s.
3. ČECHÁK, Vladimír – et al.
Co víte o novověké filozofii.
Praha: Horizont, 1984. 323 s.
4. KÖPECZI, Béla
A Francia felvilágosodás.
Bratislava: Madách, 1986. 476 ol.
5. KURTZ, Paul
Zakázané ovocie. Etika humanizmu. Z.nem.orig.prel. R.
Škoda.
Bratislava: R.Škoda, 1998. 231 s.

6. MASARYK, Tomáš Garrigue
Ideály humanistické. Problém mého národa. Demokraticismus v politice.
Praha: Melantrich, 1990. 127 s.
7. MATHIEZ, Albert
A Francia forradalom. Ford. G.Mihály. 1.kiad.
Budapest: Bibliotheka, 1957. 539 ol.
8. NOVACKÁ, Mária
Od kráľovstva ducha ku kráľovstvu človeka.
Bratislava: Tatran, 1986. 506 s.
9. NOVOVEKÁ
Novoveká empirická a osvietenská filozofia. Zv.5.1.vyd.
Bratislava: VPL, 1967. 539 s.
10. STRUČNÉ
Stručné dejiny filozofie. 1.vyd.
Bratislava: VPL, 1962. 830 s.
11. VLTAVSKÝ, Vlastimil
Človek a spoločnosť v humanistickej perspektíve.
Praha: Svoboda, 1987. 226 s.

Použitá literatúra:

1. ILUSTROVANÝ
Ilustrovaný encyklopedický slovník III. (Pro – Ž). 1.vyd.
Praha: Academia, 1980. 957 s.
2. MALÁ
Malá československá encyklopedie VI. Š – Ž. 1.vyd.
Praha: Academia, 1987. 927 s.

3. OXFORD
Oxford – encyklopedie – Slavné osobnosti. 2.vyd.
Praha: Svojtka &Co., 2001. 383 s.
4. TVORCOVIA
Tvorcovia svetových dejín. Od renesancie po osvietenstvo.
Z franc.orig. prel. M.Kováčová et al. 1.vyd.
Bratislava: Mladé letá, 2004. 327 s.
5. VOLTAIRE
Voltaire, Francois-Marie Arouet
In: Pyramída č. 185, s. 5909.
6. VŠEOBECNÝ
Všeobecný encyklopedický slovník 4. S–Ž. Zost. kol. autorov
pod ved. Ing. I. Pauličku. 1.vyd.
Praha: OTTOVO nakladatelství, 2002. 1064 s.
7. Internet: www.referaty.sk
8. Internet: www.historickarevue.sk

Názov: Francois-Marie Arouet Voltaire – zakladateľ svetského
humanizmu - bibliografický leták pri príležitosti 230.
výročia úmrtia filozofa a básnika.

Zostavil: Ondrej Trepáč – OOL KAB NZ

Zodpovedná: Marta Szilágyiová – riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Termín: júl 2008

Náklad: 30 ks

Tlač: KAB NZ